

Baarle-Nassau
Baarle-Hertog

GEMEENTE

Gifze en Rijen

Notitie ten behoeve van het overleg colleges 4GG d.d. 11 juni 2012

Ongeveer een jaar geleden besloten uw colleges om de mogelijkheden van verregaande samenwerking van onze vier gemeenten nader te verkennen. De eerste resultaten daarvan zijn in december 2011 aan u aangeboden in een uitgewerkte bestuursopdracht. De bespreking maakte duidelijk, dat er een verschil van opvatting was over de vorm en mate van verregaandheid, maar dat bestuurlijke zelfstandigheid uitgangspunt is, en dat in een te kiezen samenwerkingsconstructie deze zelfstandigheid ook ervaren en geborgd moet zijn.

Aan BMC is vervolgens opdracht verleend om ons hier nader over te adviseren. Inmiddels heeft BMC de rapportage 'Zelfstandig naar Samen' opgeleverd. Op basis daarvan willen wij met u als colleges van gedachten wisselen over het voorstel, dat moet worden voorbereid om te komen tot concrete keuzes inzake de beoogde samenwerking. Deze notitie, opgesteld door de secretarissen en op 22 mei jl. besproken met de portefeuillehouders, vormt daartoe een opmaat.

Verregaande samenwerking, waarom ook alweer ?

Het vertrekpunt voor de wens tot samenwerking ligt feitelijk in de wens tot het behouden van de lokale identiteit. Alle vier de gemeenten hechten hieraan, vanuit de overtuiging dat die lokale eigenheid bijdraagt aan de gemeenschapszin, het behoud van de dorpsziel en cultuur, maar ook omdat dit maatwerk in de dienstverlening naar onze burgers mogelijk maakt (nabijheid).

Ook delen wij gevierden de mening dat het voor het behoud van die lokale identiteit noodzakelijk is om de regie over de eigen toekomst te kunnen voeren. Bestuurlijke zelfstandigheid is daarom uitgangspunt.

Uiteenlopende externe en interne ontwikkelingen maken het steeds lastiger om die regie als alleenstaande gemeente voldoende vorm en kracht te blijven geven, zowel in kwantitatieve als in kwalitatieve zin. Vanuit de behoefte aan voldoende bestuurskracht en organisatorische continuïteit zoeken onze gemeenten naar een verregaande samenwerking met elkaar.

De keuze van elkaar als partners wordt daarbij als 'logisch' ervaren, vanwege geografische ligging, vergelijkbare opgaven en een onderling min of meer vergelijkbare karakteristiek (culturele identiteit). Maar ook omdat de gezamenlijke maat van onze gemeenten voldoende slagkracht biedt voor het aanpakken van complexe thema's, en tegelijkertijd toch voldoende dicht bij de burger kan worden georganiseerd.

Keuzes met betrekking tot de beoogde samenwerking

De keuze om in principe met deze vier gemeenten verregaand te gaan samenwerken is in december 2011 door de vier colleges uitgesproken. Daarbij zijn de volgende gezamenlijke uitgangspunten geformuleerd: bestuurlijke zelfstandigheid, de mogelijkheid om verschillend beleid te kunnen blijven voeren, en de mogelijkheid om de dienstverlening dichtbij onze inwoners te blijven organiseren.

Op basis van de geformuleerde vervolgoopdracht moet nu duidelijk worden:

- hoe verregaand de samenwerking wordt;
- welke vorm er voor die samenwerking wordt gekozen;
- in welk tempo die samenwerking tot stand komt.

Daarbij is aan BMC tevens gevraagd om aan te geven of en in welke mate de eerder (in de uitgewerkte bestuursopdracht) door ons geschetste scenario's B en C aan die keuzes tegemoet komen, of dat er een ander meer passend scenario te bedenken is.

Advies BMC

In de rapportage 'Zelfstandig naar Samen' (versie 2.0 d.d. 16 mei 2012) gaat BMC op alle voornoemde deelvragen in. Naar aanleiding van documentenstudie, en gesprekken met de portefeuillehouders, de colleges, de gemeentesecretarissen en een vertegenwoordiging van de ondernemingsraden zijn belangrijke bestuurlijke en organisatorische voorwaarden voor samenwerking geschetst. Ook is de gewenste intensiteit van de samenwerking geïnventariseerd vanuit het perspectief van burgerrollen en gemeenterollen. De gemene deler daarvan (waarover zijn we het minimaal eens) is neergelegd in het rapport (figuur 1). Daarbij is door BMC de belangrijke constatering gedaan, dat er geen eenduidig wensbeeld bestaat over de mate waarin de voorbereiding c.q. uitvoering van beleidstaken samen wordt opgepakt (de duiding van de term 'gedeeltelijk samen').

Deze verschillen van mening over de gewenste mate van gezamenlijke visie- en beleidsvorming en beleidscongruentie leiden er volgens BMC toe, dat de door ons geschetste scenario's B en C in hun zuivere vorm (met de door ons beschreven koppeling van inhoud en vorm) niet passen binnen de gevonden bestuurlijke en organisatorische randvoorwaarden. Daarom is in de rapportage gekozen voor een herformulering naar varianten die wél haalbaar worden geacht (B 2.0 en C 2.0).

Verder is in het onderzoek door BMC geconstateerd, dat ook over het gewenste tempo waarin de samenwerking tot stand moet komen (organisch of in één keer) verschillend wordt gedacht. Daarom wordt gesteld, dat het raadzaam is om uit te kijken naar tussenvormen, die meer recht doen aan de specifieke wensen en eisen van de vier gemeenten.

Een en ander brengt BMC tot het eindadvies om te kiezen voor de weg der geleidelijkheid. Zij menen dat het goed is dat onze gemeenten via een groeimodel, geïnspireerd op de voorbeelden genoemd bij scenario B 2.0, eerst ervaring opdoen met de samenwerking in 4GG-verband, om elkaar beter te leren kennen en (meer) begrip te krijgen voor elkaars wensen en behoeften.

Advies secretarissen

Wij hebben kennis genomen van de bevindingen en adviezen van BMC, maar natuurlijk ook de actuele ontwikkelingen in ogenschouw genomen. Op basis daarvan willen wij het volgende aan u voorleggen.

Het is evident dat er verschillen van inzicht bestaan over de intensiteit van de gewenste samenwerking, vooral waar het gaat om beleidssturing en -congruentie, en om het "aan zich" houden van bepaalde staf- en sleutelfuncties. Op zichzelf hoeft dat geen struikelblok te zijn, zolang we maar commitment naar elkaar houden voor een verregaande samenwerking, en op zoek blijven naar de gemene deler daarin. Immers iedere gemeente moet zich 'senang' voelen met de situatie.

Tegelijkertijd is het duidelijk dat de uitgangsposities en de gevoelde urgentie ook uiteen lopen. Ook daar moet aan tegemoet worden gekomen.

BMC adviseert de weg der geleidelijkheid, een keuze die wij deels kunnen onderschrijven. Daarbij wordt aanbevolen, gelet op de uiteenlopende opvattingen, om uit te kijken naar tussenvormen. Met dit vertrekpunt hebben wij een voorstel 'op maat' voorbereid.

Vanuit de gedeelde ambities om de kwaliteit te vergroten en de kwetsbaarheid te verminderen is er behoefte aan meer massa ('body'). De ene gemeente wil daar op dit moment verder in gaan dan de andere. Vanuit de intentie om met onze vier gemeenten een verregaande samenwerking te bewerkstelligen, denken wij dat het mogelijk is om nu een forse tussenstap te maken, die recht doet aan ieders gevoelens enerzijds en ieders uitgangspunt anderzijds, en die bovendien het proces om tot elkaar te komen sterk vereenvoudigt: de zogenaamde 2+2 weg.

Die 2+2 weg behelst het volgende:

- a. De gemeenten Alphen-Chaam en Gilze en Rijen enerzijds, en de gemeenten Baarle-Nassau en Goirle anderzijds, bereiden beide een fusie van hun ambtelijke organisaties voor. De doorlooptijd van dit fusieproces, om tot een daadwerkelijke fusie op de diverse taakvelden te komen, wordt geschat op 2,5 jaar gerekend vanaf de bestuurlijke besluitvorming in alle vier de gemeenten. Eén en ander natuurlijk mede afhankelijk van andere factoren die het kritieke pad beïnvloeden (contracten, financiële mogelijkheden). Een belangrijk onderdeel van de nadere besluitvorming is de vorm waarin de fusie wordt gegoten, en of er bijvoorbeeld al dan niet wordt gekozen voor een gemeenschappelijke regeling. Deze afweging krijgt zorgvuldig aandacht, maar wordt gezien als een uitwerkingpunt van latere orde.
- b. Daarna (ast) blijft het vizier gericht op het uitbouwen van de gemeentelijke samenwerking tussen de vier gemeenten. Dat betekent dat er commitment is om na voornoemde fusies een vervolgstap te zetten, en dat we vanuit de 2+2 vorm met elkaar gaan bezien hoe een verdergaande samenwerking gestalte kan krijgen. Daarbij moet oog zijn voor het benutten van kansen op korte termijn, en voor het bevorderen van een toekomstige congruentie van taakvelden, maar dient gelijktijdig te worden voorkomen dat de complexiteit van beide ambtelijke fusies verder toeneemt.

Op deze manier, met de 2+2 weg, kan er ons inziens na een periode van verkenningen nu daadwerkelijk een aanmerkelijke stap voorwaarts worden gedaan. Deze aanpak sluit naar onze overtuiging bovendien aan bij de geluiden uit de organisaties, zoals verwoord in het rapport van BMC, dat enerzijds het zetten van snelle en grote stappen de voorkeur verdient, maar dat anderzijds tijd moet worden ingeruimd voor het creëren van draagvlak en gewenning.

Ter voorbereiding op uw overleg van 11 juni zijn de ondernemingsraden informeel geraadpleegd over de bevindingen van BMC, en het in deze notitie vervatte voorstel. Eventuele reacties zullen op 11 juni voor u beschikbaar zijn.

Voorstel

Wij stellen u voor om een richtinggevende keuze te maken voor de 2+2 vorm als tussenstap, met de intentie om straks een integratie van die twee ambtelijke organisaties te kunnen bewerkstelligen, mócht dat aan de orde zijn. Er wordt daarbij commitment gevraagd voor een vervolgproces gericht op verdere verregaande samenwerking van de vier gemeenten, echter zonder dat het einddoel daarvan nu al wordt bepaald.

De constructie van 2 + 2 moet op zichzelf wel compatibele zijn, maar de mate en wijze van verregaande samenwerking met alle vier gemeenten moet nadien duidelijk worden en worden ingevuld, en vergt derhalve altijd een apart extra besluit in de toekomst van de dan zittende colleges en gemeenteraden.

Ter verfijning van de 2+2 vorm, en het maken van definitieve concrete keuzes, moet er aansluitend duidelijkheid komen over de beoogde intensiteit van de fusie (hoe verregaand, in of exclusief staffuncties en/of strategische beleidsfuncties), kosten/baten, (juridische) constructie etcetera.

Dit is een informatieslag die wij afhankelijk van uw bestuurlijke opvattingen graag nader voorbereiden.

Verder dient er een marsroute te worden bepaald, met oog voor de positie en de rol van de gemeenteraden en de ondernemingsraden. Wat wordt er wanneer aan wie ter beoordeling of besluitvorming voorgelegd ?

Ook hierover vernemen wij graag het standpunt van uw colleges.

24 mei 2012

De secretarissen van de gemeenten

Alphen-Chaam

Baarle-Nassau

Gilze en Rijen

Goirle